23.9.2024

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Elintarvikemarkkinalainsäädännön ja kilpailulain 39 §:n muuttaminen

Hallitus esittää elintarvikemarkkinalain, elintarvikemakkinalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja kilpailulain 39 §:n muuttamista. Tarkoituksena on laajentaa elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeutta, parantaa elintarvikemarkkinavaltuutetun ja kilpailu- ja kuluttajaviraston yhteistyötä sekä tehdä lakiin erityisesti toimitusten peruuttamista ja tiettyjen maksujen kieltämistä koskevia muutoksia.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on osallistunut elintarvikevaltuutetun ja elintarvikeketjun toimialoja edustavien järjestöjen välisen työryhmän työhön erikseen kutsuttuna. MaRa on ollut mukana tilanteissa, joissa on käsitelty elintarvikeketjun kannalta olennaisia tietoja tai matkailu- ja ravintola-alaa koskevia asioita. MaRan osallistumisen taustalla on ollut arvio siitä, että toimialan tilanne on erilainen kuin muiden elintarvikeketjun toimialojen. Pääosa MaRan jäsenyrityksistä on pk-yrityksiä. Monet jäsenyritykset tekevät suorahankintoja lähiseudun tuottajilta. Hankintasopimukset tehdään tasavertaisten yritysten välillä ja niihin liittyy vain harvoin ongelmia.

Elintarvikemarkkinalain tarkistaminen on kuitenkin perusteltua, koska toimialan pk-yritykset tekevät pääosan hankinnoistaan merkittävästi itseään suuremmilta ravintolatukkuyrityksiltä. Elintarvikemarkkinalakiin esitetyt rajoitukset sopimusehdoissa ja maksukiellot ovat perusteltuja tilanteessa, jossa sopimusosapuolten neuvotteluvoimassa on selkeä ero. Toimiva kilpailu tukkumarkkinoilla on MaRan jäsenyritysten kannalta tärkeää ja on hyvä, että viranomaisen valtuuksia markkinatilanteen selvittämiseksi parannetaan.

Tällä hetkellä kilpailun toimivuuden merkitys korostuu, koska ravintolaruoan raaka-aineiden tukkuhinta on noussut selvästi nopeammin kuin kuluttajahinnat. Helmikuusta 2014 kesäkuuhun 2024 ravintoloiden tukkuhinnat ovat nousseet 41 prosenttia ja elintarvikkeiden kuluttajahinnat 20 prosenttia. Ravintoloiden tukkuhintojen selkeä nouseminen alkoi syyskuussa 2021. (liite)

Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV:llä on lakiin perustuen vahvemmat oikeudet tietojen saamiseen kuin elintarvikevaltuutetulla. On hyvä, että lakia muutetaan niin, että elintarvikevaltuutetulla on mahdollisuus saada KKV:ltä tietoja myös sellaisista asioista, jotka

eivät välittömästi liity valvontatehtäviin, vaan elintarvikemarkkinoiden toimivuuden edistämiseen. Yhteistyön kehittäminen KKV:n ja elintarvikevaltuutetun välillä voi hyödyttää koko elintarvikeketjua.

Elintarvikevaltuutetun tiedonsaantioikeuden laajentaminen julkisiin hankintoihin on perusteltua. Julkisilla hankinnoilla on merkittävä osuus ruokapalveluissa. Koronakriisin aikana julkisiin hankintoihin liittyvä joustamaton mahdollisuus tarkistaa hintoja aiheutti yrityksille paljon ongelmia. Nykyistä parempi tietojen kerääminen ja erityisesti hinnoitteluehtojen tarkistaminen julkisissa hankinnoissa on tärkeää.

Esityksessä täsmennetään laissa jo säädettyä tilausten peruuttamiskieltoa niin, että se koskee myös tilannetta, jossa tavarantoimittajan ei voida kohtuudella odottaa löytävän muuta vaihtoehtoa tuotteiden myymiseksi tai käyttämiseksi. On perusteltua muuttaa lakia vastaamaan EU:n komission näkemystä kauppatapadirektiivin vaatimuksista.

Nykyinen laki kieltää erillisen maksun vaatimisen ilman erillistä sopimusta tuotteiden varastoinnista, esilläpidosta ja tuotevalikoimaan asettamisesta. Säännöstä täsmennettäisiin niin, että kielto koskee myös maksun suorittamista kolmannelle osapuolelle. Näin estetään se, että säännöstä ei voi kiertää suorittamalla maksu kolmannelle osapuolelle. Tämäkin on perusteltu täsmennys.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry kannattaa elintarvikemarkkinalain ja kilpailulain 39 §:n tarkentamista esitetyllä tavalla.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi	Veli-Matti Aittoniemi
toimitusjohtaja	varatoimitusjohtaja